

DASK'TA YAŞANAN PROBLEMLERE İLİŞKİN RAPOR

Doç. Dr. Metin SARIASLAN
E. SEDDK Murakıby, Sigorta Hakemi, Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi

Giriş

1999 yılı Marmara Depremi sonrasında çıkarılan 587 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile gelecekte yaşanması muhtemel depremlerde ortaya çıkabilecek ekonomik zararları karşılamak ve Devletin üzerindeki yükü azaltmak üzere Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) kurulmuş ve konutlara ilişkin deprem poliçesi yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

DASK'ın faaliyetleri 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununun 6'ncı maddesine göre belirlenen Teknik İşletici tarafından yürütülmektedir. Teknik İşletici, mevzuata göre yetkili sigorta şirketleri ve doğrudan satış kanalları ile operasyonel işlerin yürütülmesi, primlerin tahsili, hasarların tespiti, tazminat ödemelerinin yapılması ve benzeri işleri yürütmek görevi bulunmaktadır. Türk Reasürans AŞ, **8 Ağustos 2020** tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 5 yıl süreyle Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun teknik işleticisi olarak belirlenmiştir.

DASK, 06.02.2023 tarihli Kahramanmaraş merkezli depremde fonksiyonunu tam anlamıyla yerine getirmemiş, zarar görenlere çok düşük tutarlı tazminat ödemiş ve devlet üzerindeki yükü de alamamıştır. Konuya ilişkin genel bilgi aşağıda arz edilmiştir.

Kahramanmaraş Depremlerinden Önce Yapılan Hatalar

1. ZDS Tarifesine esas alınan ölçüğün 7 Eylül 2019 tarihinde değiştirilmesi sonucu ZDS poliçelerindeki sigorta bedelleri çok düşük kalmıştır.

Zorunlu deprem sigortasında m² sigorta bedelinin belirlenmesinde daha önce **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (ÇŞB) tarafından yayımlanan yapı yaklaşık birim maliyetleri** esas alınmakta iken, 7 Eylül 2019 tarihli ve 30881 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile **Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ekinde yer alan Binaların Metrekare Normal İnşaat Maliyet Bedellerini Gösterir Cetvel** esas almaya başlanmıştır.

Bu değişikliğin sonucu Kahramanmaraş depremlerinde esas alınan tarifelerin ilki olan 17.11.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan ve aynı tarihte yürürlüğe giren Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'de yapı tarzına göre m² bazında azami teminat bedeli aşağıdaki şekilde ilan edilmiştir;

Yapı Tarzı	Azami Metrekare Bedeli (TL)
Betonarme (Çelik veya betonarme taşıyıcı karkas bulunan yapılar)	1.508
Diğer (İlk gruba girmeyen yapılar)	1.040

Bu Tebliğe göre azami sigorta bedeli bütün yapı tarzları için 320.000 TL'dir.

Bu tarihten sonra 25.08.2022 tarihli ve 31934 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 81) ile 2023 yılı için binaların normal m² inşaat maliyet bedellerini gösterir cetvel ilan edilmiş ve m² bedelleri iki katına çıkartılmıştır.

Akabinde 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan ve aynı tarihte yürürlüğe giren Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ ile

yapı tarzına göre m² bazında azami teminat bedelleri de Emlak Vergisi Genel Tebliğine uygun olarak aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir;

Yapı Tarzı	Azami Metrekare Bedeli (TL)
Betonarme (Çelik veya betonarme taşıyıcı karkas bulunan yapılar)	3.016
Diğer (İlk gruba girmeyen yapılar)	2.080

Son Tebliğe göre azami sigorta bedeli ise bütün yapı tarzları için 640.000 TL'dir.

DASK en son 10.07.2023 tarihinde yayınladığı aşağıdaki ödeme tablosuna göre yıkılan veya ağır hasarlı binalarda konut başına ortalama 177.855 TL üzerinden ödeme yapmıştır. Ancak bu ödemelerin ne kadarının eski tarife (m² başı 1.508 TL) ve ne kadarının yeni tarife (m² başı 3.016 TL) üzerinden ödendiği açıklanmamıştır. Ancak poliçelerin aylar bazında eşit dağıldığı ve kiralama işlemlerin (su ve elektrik aboneliklerinde ZDS poliçe yaptırma mecburiyeti nedeniyle) yaz aylarında çoğaldığı varsayımları birlikte dikkate alındığında yıkılan konutların çoğunda (tahminen %90) eski tarife üzerinden ödeme yapıldığı tahmin edilmektedir.

OHAL Bölgesi Durum Bilgilendirmesi (Türkiye Geneli)		DASK	
HASAR BOYUTU	İHBAR SAYISI*	ÖDENEN DOSYA SAYISI**	ÖDENEN TAZMİNAT TUTARI
PERT/AĞIR	126.059	105.512	18.765.841.472 TL
ORTA	44.603	35.298	2.605.030.144 TL
HAFİF	406.408	236.618	7.651.063.556 TL
GENEL TOPLAM	577.070	377.428	29.021.935.172 TL

* İhbar sırasında sigortalı beyanı esas alınmaktadır. Değerlendirme sırasında hasar boyutlarında değişiklik olabilmektedir. Tabloda, Kuruma gelen tüm ihbarlar yer almakta olup, Eksik evraklı dosyalar, Reddedilen dosyalar, ÇŞİDB tarafından tespit yapılmamış ve Hasarsız olarak tespit edilen yerler dahil tüm ihbarlar bulunmaktadır. ** 'Ödenen Dosya Sayısı' sadece ödeme yapılan dosya sayısını göstermektedir. Eksik evraklı dosyalar, Reddedilen dosyalar, ÇŞİDB tarafından hasar tespiti yapılmamış ve Hasarsız olarak tespit edilen yerlere ait dosya sayıları bulunmamaktadır.

ÖDENEN DOSYA SAYISI	377.428
İŞLEME ALINAMAYAN DOSYA SAYISI*	48.959
ÖDEME DIŞI KAPANAN DOSYA SAYISI**	50.084
EKSİK EVRAK DOSYA SAYISI	48.853
HASARSIZ DOSYA SAYISI***	30.760
İŞLEME ALINACAK DOSYA SAYISI	20.986
TOPLAM İHBAR SAYISI	577.070
ÖDENEN TAZMİNAT TUTARI	29.021.935.172 TL

*Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hasar tespiti yapılmamış yerler **Zorunlu Deprem Sigortası kapsamında kalan yerlere yapılan poliçeler (riskli bina tespiti, ticarethane, feragat vb) *** Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından hasarsız olarak tespit edilen ancak DASK'a hasar ihbarında bulunulan dosya sayısı

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın 11.02.2023 tarih ve 32101 sayılı Resmi Gazete yayımlanan ve 01.01.2023 tarihinden itibaren geçerli olan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak 2023 Yılı Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Tebliğindeki metrekare yapı birim maliyetleri III. Sınıf A Grubu konutlar (3 kata kadar - asansörsüz) için **4.600 TL**, B Grubu konutlar (yapı yüksekliği 21,50 m'den az) için **6.350 TL**, IV. Sınıf B Grubu müstakil veya ikiz konutlar (bağımsız bölümler brüt 151 m² - 600 m² villalar, teras evler, dağ evleri, kaymakam evi ve benzeri) için **8.100 TL**, C Grubu konutlar (yapı yüksekliği 30,50 m ile 51,50 m arası) için **8.825 TL** olarak belirlenmiştir. Yapı yaklaşık birim maliyetleri, yapının mimarlık hizmetlerine esas sınıfları dikkate alınarak KDV hariç, genel gider (%15) ve yüklenici karı (%10) dahil belirlenir. 29.03.2022 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5359 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile konut teslimlerindeki KDV oranları yeniden

düzenlenerek konutların net alanının 150 m²'ye kadar olan kısmı için %10 (6306 sayılı Kanun kapsamında rezerv yapı alanı ve riskli alan olarak belirlenen yerler ile riskli yapıların bulunduğu yerlerde dönüşüm projeleri çerçevesinde yapılan konutlarda %1), 150 m²'nin üzerindeki kısımlar içinse (6306 sayılı Kanun kapsamındakiler dahil) %20 olarak belirlenmiştir.

Sonuçta, inşaat sektöründe deprem sonrası talep artışı nedeniyle oluşan talep enflasyon etkisi ve pahalı bir sistem olan tünel kalıp sistemi sonucu TOKİ'nin deprem bölgesinde konutları metrekare bazında 15.000 TL bedelle inşa ettiği dikkate alınır, DASK Tarifesine esas aldığı ölçeği 07/09/2019 tarihinde değiştirmemiş olsa idi Kahramanmaraş depremlerinde metrekare bazında ortalama 10.000 TL ödeme yapması söz konusu olacaktı. Bu durumda sigortalıların gerçek zararının mevcut tarifeye (1.508 TL/m²) göre %10 karşılanırken, eski ölçeğe göre belirlenecek bir tarifede tamamen karşılanmış olacaktı. Ancak, deprem sonucu artan inşa maliyetleri ve TOKİ'nin tünel kalıp sistemi ek maliyeti göz ardı edildiğinde eski ölçeğe göre belirlenecek bir tarifede deprem anındaki inşa maliyetine (10.000 TL/m²) yakın bir tazminat ödenmesi söz konusu olacaktı.

2. Kahramanmaraş depremlerinde ZDS poliçelerinde konutların üçte biri gerçek brüt metre kareleri yerine 39 m² gibi çok düşük metrekareler üzerinden sigortalanmıştır.

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununun "Yükümlülerin saptanması ve sigortanın kontrolü" başlıklı 11 inci maddesinde, tapu müdürlüklerinin, malik veya intifa hakkı sahiplerinin taleplerine bağlı olarak tapu kütüğünde bu sigortaya tâbi bağımsız bölümler ve binalarla ilgili tescil işlemlerini veya tapuya kayıtlı taşınmazın kayda tâbi olmayan bir taşınmaza dönüşmesi hâli hariç olmak üzere terkin işlemlerini zorunlu deprem sigortasının yaptırıldığı ve işlem tarihi itibarıyla geçerli olduğu belgelenmedikçe yapamayacakları, ayrıca zorunlu deprem sigortasının kapsamına giren binalar ve bağımsız bölümlerle ilgili olarak yaptırılan su ve elektrik abonelik işlemlerinde, ilgili kuruluşça zorunlu deprem sigortasının varlığının kontrol edilmesi öngörülmüştür.

Kahramanmaraş depremlerinin etkilediği bölgelerde ZDS ile sigortalı konutların neredeyse üçte birinde elektrik ve su abonelik işlemlerini gerçekleştirebilmek için DASK tarafından belirlenen en düşük prim olan 90 lira ödemek suretiyle 39 m² üzerinden sigortalandığı anlaşılmıştır.¹

SEDDK ve DASK çok eskiden gelen bu uygulamayı hem eski depremlerde tecrübe ettikleri hem de kendi sistemlerinde görebildikleri halde hiçbir tedbir almamışlardır. Bu nedenle deprem nedeniyle hasar gören binaların çoğunda sigortalanan m²'nin gerçek alandan çok düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

3. Kahramanmaraş depremlerinde tazminat talep edenlerin yaklaşık %9'u (10.07.2023 tarihi itibarıyla 50.084 konut) Zorunlu Deprem Sigortası kapsamı dışında kalan yapılara ait olduğu anlaşılmıştır.

Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarına göre, bir yerin (örneğin köydeki konutlar veya ZDS kapsamında olmayan ticarethaneler) yanlışlıkla Zorunlu Deprem Sigortası poliçesi düzenlendiği tespit edildiğinde, poliçe başlangıcından itibaren iptal edilir ve ödenen prim tamamıyla sigorta ettirene iade edilir.

¹<https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/noyan-dogan/depremden-ortaya-cikti-konutlar-39-metre-kare-gosterilmis-42256091>

DASK, 10.07.2023 tarihinde yayınladığı ödeme tablosunda "Ödeme Dışı Kapanan Dosya Sayısı" olarak 50.084 vermiştir. Ayrıca açıklama kısmına "Zorunlu Deprem Sigortası Kapsamı Dışında Olan Yerlere Yapılan Poliçeler (riskli bina tespiti, ticarethane, feragat vb)" yazılmıştır. Bu verilere göre, toplam talepte bulunan sigortalıların yaklaşık %9'u yanlışlıkla ZDS poliçesi düzenlemiştir.

ZDS Genel Şartlarına göre sigorta kapsamı dışında olan bir yerde yanlışlıkla poliçe düzenlenmesi durumunda, prim iadesi yapılmasına rağmen bu yanlış poliçelerle ilgili ödenen tazminatların, yargı kararları gereği DASK tarafından ödeneceği tahmin edilmektedir. Örneğin, Ankara Asliye Ticaret Mahkemesi E.2008/310 ve K.2009/610 sayılı kararda, ZDS kapsamı dışında olan bir köydeki konuta ZDS yapılmasının ardından meydana gelen deprem zararına ilişkin DASK'ın tazminat ödemesine hükmedilmiştir.

DASK ve SEDDK, bu tür yanlış poliçe düzenlemelerini önlemek ve gerekli tedbirleri almak için uzun bir süre öncesinden haberdar olmalarına rağmen bu sorunu ele almak için somut adımlar atmamış gibi görünmektedirler. Bu nedenle, yanlışlıkla düzenlenen ZDS poliçeleriyle ilgili yargı kararlarının etkisi nedeniyle DASK'ın ekstra bir maliyetle karşılaşması beklenmektedir.

4. Zorunlu Deprem Sigortası (ZDS) poliçelerinde, sigorta bedeli hesaplamasında sigortalıların oturdukları binanın ortak alan payları dahil edilmemiştir.

ZDS kapsamında, sigortaya konu konutun içinde bulunduğu binadaki ortak alanlardaki payı da yer almaktadır. Sonuçta, sigorta bedelinin tespitinde, sigorta edilen meskenin yapı tarzı için SEDDK'nın ilan ettiği metrekare bedeli ile aynı meskenin ortak alan payı dahil brüt yüzölçümünün (veya yaklaşık yüzölçümünün) çarpılması sonucu bulunan tutar esas alınır. Ancak DASK şimdiye kadar bu payları hariç tutarak sigorta bedeli belirlediği için mevcut ZDS poliçelerinin neredeyse tamamında gerçek anlamda "eksik sigorta" söz konusudur.

SEDDK ve DASK çok eskiden gelen bu uygulamayı hem eski depremlerde tecrübe ettikleri halde yine hiçbir tedbir almamışlardır.

5. Ülkemizde ve özellikle Kahramanmaraş depremlerinin olduğu bölgede sigortacılık bilincinin düşük düzeyde olduğu bir gerçektir. Ancak, Zorunlu Deprem Sigortası sözleşmesi kurulurken, mevzuata aykırı bir şekilde sigorta ettirenlere bilgilendirme formu verilmemiştir. SEDDK ise mevzuata aykırı bu uygulama için DASK'ı uyarması gerekirken, tam tersine depremden 7 ay önce (01.07.2022) yayınladığı bir Genelge ile DASK'ın bilgilendirme formu verme mecburiyetini kaldırmıştır.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda getirilen "Aydınlatma yükümlülüğü" başlıklı 1423 üncü maddenin ilk fıkrasındaki; "(1) Sigortacı ve acentesi, sigorta sözleşmesinin kurulmasından önce, gerekli inceleme süresi de tanınmak şartıyla kurulacak sigorta sözleşmesine ilişkin tüm bilgileri, sigortalının haklarını, sigortalının özel olarak dikkat etmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı bildirim yükümlülüklerini sigorta ettirene yazılı olarak bildirir." hüküm gereği sigortacının sigorta sözleşmesi kurulurken sigorta ettirene yazılı bilgilendirme yapması gerekmektedir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte SEDDK (Hazine Müsteşarlığı)'nın 2012/8 sayılı Genelgesi ile zorunlu sigortalar için de sözleşme kurulurken sigorta ettirenlere bilgilendirme formu verilmesi mecburiyetinin olduğu, bu kapsamda Sigorta

Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğinin 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan asgari şartlar dikkate alınarak hazırlanacak Bilgilendirme Formlarının kullanılması öngörülmüştür. Aynı şekilde, TTK'nın 1423 ncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki “*SEDDK, çeşitli ülkelerin ve özellikle Avrupa Birliğinin düzenlemelerini dikkate alarak, tüketiciyi aydınlatma açıklamasının şeklini ve içeriğini belirler*” hükmüne ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nun 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak çıkartılan ve 14.02.2020 tarihli ve 31039 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik'te zorunlu sigortalara ilişkin bilgilendirme formu mükellefiyeti konusunda bir istisna getirilmemiştir.

SEDDK söz konusu Kanun maddesinin yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden itibaren 01.07.2022 tarihine kadar ki bütün idari düzenlemelerinde zorunlu sigortalarda sigortacının **başlangıçta aydınlatma yükümlülüğü** olduğunu kabul etmiş iken, herhangi bir yasal ve Yönetmelik değişikliği olmadan 01.07.2022 tarihinde yayınladığı 2022/14 sayılı Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Genelgede Değişiklik Yapılmasına Dair Genelge ile ZDS dahil bütün zorunlu sigortalarda sigortacıların sigorta ettirenlere bilgilendirme formu verme mecburiyetini kaldırmıştır.

Bilgilendirme formları ile sigorta ettirenlere ZDS sigortasının sadece konutlarının inşa bedelinin karşılamaya yönelik olarak metrekare bazında azami teminat ve azami sigorta bedeli sınırları içinde kısmi bir teminat verildiği, bu şekilde belirlenen sigorta bedelini aşan riskleri ve eşyaları için sigorta şirketlerinden ihtiyari deprem sigortası yaptırmaları gerektiği, sigortanın ortak alan dahil gerçek brüt metrekare üzerinden yapıldığı ve sigorta süresi içinde tarife değişikliği olduğunda zeyilname yaptırarak ek prim ödemek zorunda oldukları yönünde kısa ve anlaşılır bir aydınlatma yapılmış olması halinde günümüzde yaşanan uyumsuzlukların büyük çoğunluğu yaşanmayacaktır.

Kahramanmaraş depremlerinde sigortalıların ZDS'nin kapsamını ve niteliğini yeterince anlamadıkları (çoğu sigortalı evinin rayiç bedelinin veya yeniden yapım bedelinin tamamının kendisine ödeneceğini düşündüğü) anlaşılmaktadır. Bu nedenle DASK ve SEDDK yetkilileri de katıldıkları TV programlarında ZDS'yi uzunca açıklamak zorunda kalmışlardır. Hal böyle iken mal sigortası olan ZDS'de sigorta sözleşme kurulurken sigorta ettirene bilgilendirme formu verilmesinin neden hiç uygulanmadığı ve 2022 yılında ise neden kaldırıldığı ciddi anlamda izaha muhtaçtır.

6. 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatlarında değişen tarifeye göre sigortalıların zeyilname yaptırması ve ek prim ödeme mecburiyeti ZDS mevzuatında öngörülmemiştir.

Zorunlu Deprem Sigortası mevzuatını oluşturan 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu, Zorunlu Deprem Sigortası Yönetmeliği, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları ve Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatlarında sigortalıların sigorta süresi içinde gerçekleşecek (ki, çoğunlukla her yıl Ocak ayı başında tarife değişikliği olmakta) tarife değişikliği nedeniyle zeyilname yaptırmalarının ve ek prim ödemelerinin zorunlu olduğu öngörülmemiştir.

DASK kurulduğundan beri bu eksikliğin fark edilmemesi ciddi anlamda izaha muhtaçtır.

7. 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Tebliğ (Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatı) ile değişen tarifeye göre sigortalıların zeyilname yaptırması ve ek prim ödeme mecburiyeti ZDS poliçelerinde yazılmamıştır.

Sigortalılara önemli bir hak kaybına neden olabilecek bir husus olduğu halde verilen poliçeler üzerinde her yıl yapılan tarife değişikliğine göre sigortalıların zeyilname yaptırımları ve ek prim ödemeleri mecburiyeti yazılmamıştır.

DASK kurulduğundan beri bu hususun poliçelerde yazılmaması ciddi anlamda izaha muhtaçtır.

8. 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatlarında değişen tarifeye göre DASK, sigortalılarının zeyilname yaptırması ve ek prim ödeme mecburiyetleri Türkiye Sigorta Şirketlerine gönderdiği yazıda ve kendi web sitesindeki basın duyurusunda hatırlatılmamıştır.

DASK, 25.11.2022 tarihinde Resmi Gazete’de ilan edilen güncel m2 bazında azami birim maliyeti ve azami teminat tutarını Türkiye Sigorta Birliğine (TSB) bildirmek için gönderdiği 25.11.2022 tarihli ve 35702025/35023 sayılı Genelgede, ZDS poliçeleri için güncel metrekare birim maliyetine ve azami teminat tutarına göre zeyilname yapılmasını ve ek primlerin tahsil edilmesini talep etmediği görülmüştür (Ek 1).

Aynı şekilde DASK, kendi web sitesinde yayınladığı Basın Duyurusunda 25.11.2022 tarihinde tarifenin güncellendiğini bildirmiş, ancak zeyilname yaptırılması ve ek prim ödemesi mecburiyetinden bahsedilmemiştir. Bilakis söz konusu duyuruda aşağıdaki verilen paragrafta, esas Tarife değişikliği muhatabı olan mevcut poliçelerin sigortalılarından hiçbir talepte bulunulmamış iken garip bir şekilde sadece poliçe süresi dolan sigortalıları yenilemeye davet etmiştir.²

“Tüm vatandaşlarımızı evlerini Zorunlu Deprem Sigortası güvencesi altına almaya ve süresi dolan poliçelerini yenilemeye davet ediyoruz.”

Sonuçta, söz konusu duyurulara göre zeyilname yaptırılması ve ek prim ödenmesine gerek olmadığı sonucu çıkartılabilmektedir.

9. 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatlarında değişen tarifeye göre DASK, sigortalılarının zeyilname yaptırması ve ek prim ödeme mecburiyetlerini mevzuata aykırı bir şekilde sigortalılara yazılı olarak bildirmemiştir.

Türk Ticaret Kanunu’nun “Aydınlatma yükümlülüğü” başlıklı 1423 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki; *“(1) Sigortacı, ..., poliçeden bağımsız olarak sözleşme süresince sigorta ilişkisi bakımından önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalıya yazılı olarak açıklar.”* hükmü gereği DASK dahil bütün sigortacılar sigorta sözleşmesi süresince önemli sayılabilecek olayları ve gelişmeleri sigortalılara yazılı bildirmek zorundadır.

Aynı şekilde, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları “C.5- Tebliğ ve İhbarlar” başlıklı maddesindeki; *“DASK veya adına yetkili kaldığı sigorta şirketinin bildirimleri de taraflara imza karşılığı elden verilen mektupla ya da sigorta ettirenin poliçede gösterilen adresine veya bu adres değişmişse, son bildirilen adresine yazılı olarak yapılır. DASK tarafından yapılan ihbarlar, postaya veya notere verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.”* hükmü kapsamında

² https://dask.gov.tr/upload/basin_bultenleri/2022/DASK_TeminatlarGuncelleniyor_BB.pdf

DASK'ın veya adına yetkili kıldığı sigorta şirketlerinin sigorta ettirene sigorta süresi içinde bildirimleri yazılı yapması öngörülmüştür.

Buna göre, DASK 25.11.2022 tarihinde değişen tarifeye ilişkin olarak yukarıda belirtilen tebligat usullerini kullanarak ciddi hak kaybına neden olabilecek bir husus olan zeyilname yapılması ve ek prim ödenmesi gerekliliği konusunda sigorta ettirenlere yazılı bildirim yapmamıştır.

10. 25.11.2022 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatlarında değişen tarifeye göre DASK ve sigorta şirketlerinin, sigortalıların zeyilname yaptırması ve ek prim ödeme mecburiyetine ilişkin SMS atmasının mevzuatta karşılığı olmadığı gibi, ZDS poliçeleri üzerinden sigortalıları ait telefon numaralarının büyük çoğunluğunun yanlış olduğu ve sigortalılara ait olmadığı anlaşılmıştır.

ZDS Yönetmeliğinin "Dağıtım ve Satış Kanalları" başlıklı 23 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki; "(2) Zorunlu deprem sigortası poliçesini düzenleyen sigorta şirketi, sigorta sözleşmesinin bitiminden önce elektronik posta, kısa mesaj (SMS) veya çağrı merkezi kanalıyla sözleşmenin sona ereceğini ve yeni bir sigorta yaptırma zorunluluğunu sözleşme sahiplerine bildirir." hüküm gereği sadece yetkili sigorta şirketine yönelik olarak sadece poliçe yenilemeleri için e-posta, SMS veya çağrı merkezi ile hatırlatma yapması görevi verilmiştir.

Kahramanmaraş depremi sonrası sigorta araçlarının çoğunun müşteri portföylerini koruma adına tanzim ettikleri poliçelerin üzerine sigorta ettiren ve sigortalının telefonları yerine yanlış telefon numaraları yazdıkları, DASK kurulduğundan beri bilinen bu duruma karşı 22 yıldır SEDDK ve DASK'ın gerekli tedbirleri almadığı anlaşılmıştır.

DASK yönetimi, en azından 25.11.2022 tarihinde belirli bir süre sonra (örn. bir ay sonra) yenilemelerin otomasyon sisteminde çok düşük kaldığını gördüğünde, atılan SMS'lerin herkese ulaşmadığı ve/veya anlaşılmadığının kabulüyle, adeta olağanüstü hal ilan edilerek, yazılı bildirim dahil başkaca çabaları göstermesi gerekirdi.

11. 25 Kasım 2022 tarihinden sonraki dönemde de eski tarife üzerinden poliçe tanzim edilmiştir.

25.11.2022 tarihinde yeni tarifenin yürürlüğe girmesinden sonra halen eski tarife üzerinden düzenlenen poliçelerin varlığı tespit edilmiştir (Ek 2). Bu durumun nedeni, DASK'ın otomasyon sisteminden mi yoksa aracı konumundaki sigorta şirketlerinden mi kaynaklandığı konusunda net bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak bu tür poliçelerle ilgili olarak yeni tarifenin uygulanması taleplerinin karşılanmaması durumunda, uyuşmazlığın yargıya taşınabileceği tahmin edilmektedir.

12. ZDS poliçelerinin mevzuata aykırı şekilde iptal edilebilmektedir.

Sigorta şirketleri ve bankalar dahil sigorta araçları ZDS poliçesi tanzim edildikten sonra sigorta ettirenden primi tahsil etmediğinde herhangi bir yazılı bildirim yapmadan poliçeleri iptal etmektedir. Oysa, ZDS tarife ve talimatlarının 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında "**Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlarında belirtilen zorunlu haller dışında, düzenlenmiş bir Zorunlu Deprem Sigortası poliçesi sonlandırılmaz. Yürürlük tarihinin sona ermesine 60 gün veya daha az kalan poliçelerle sınırlı olmak üzere, yenilenen poliçelerin yürürlüğe girmeden önce iptal edilmesi mümkündür.**" hükmüne ve Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartlar C.2 "Sigorta

Ettirenin Beyan Yükümlülüğü ve İptaller" maddesi gereğince **mükerrerlik, orta veya ağır hasar durumunun sigortalı tarafından kasıtlı olarak yanlış beyan edilmesi, sigorta süresi içinde sigorta konusu yerde mevzuata aykırı değişiklik yapılması, sigortalı yerin deprem dışında başka bir nedenden dolayı ortadan kalkması ve sigortalı yerin Zorunlu Deprem Sigortası kapsamı dışına çıkması halleri** dışında tanzim edilen ZDS poliçeleri iptal edilemez. Ayrıca, bankalar kredi süresince, yukarıda verilen hükme göre poliçe süresi bitiminden sonra sigortalı tarafından yenileme yapılmaması durumunda, banka tarafından sigortalıya bilgi verilerek ilgili poliçenin yenilemesi gerçekleştirilmesini zorunlu kılınmıştır. Dolayısıyla bankaların kredi süresince ZDS poliçe yenileme mecburiyetinden dolayı prim tahsilatı yapılmadığı gerekçesiyle poliçeyi iptal etmesi mümkün değildir. Sigorta şirketleri ve sigorta aracıları ise yenileme hatırlatma bildirimlerini yapmak kaydıyla yenileme tarihinden önce 60 gün içinde tanzim edilen poliçeleri yenileme tarihinden önce iptal edebilirler, onun dışında sigorta süresi başladıktan sonra iptal edemezler.

DASK, otomasyon sisteminde söz konusu hukuka aykırı poliçe iptallerini görebildiği halde gerekli tedbirleri almamıştır.

13. Bankalar kredi süresince ZDS poliçelerini yenileme yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmediği iddia edilmektedir.

Teknolojik olarak en gelişmiş sektörler olan bankacılık ve sigortacılık sektörleri arasında, süresi bir yıl olan poliçelerin yenilenme takibinin yapılabildiği online alt yapının henüz kurulamamış olmasının bir yıldan uzun süreli konut kredisi kullanarak ev almış depremzede vatandaş, bankaları ve sigorta şirketlerini olumsuz etkilemektedir. DASK kurumu, Türkiye Bankalar Birliği'nin verdiği banka iletişim mail adresleri üzerinden, mail yolu ile tazminat ödemesi yaparken ilgili banka ve şubeden muvafakat almak zorunda kalmaktadır.³

Diğer taraftan, bankalar söz konusu kredi süresince poliçe yenilemelerini yapmazsa, Yargıtay yerleşik kararları kapsamında %50 oranında ortak kusurlu sayılmaktadır (Yargıtay 17. Hukuk Dairesi 2018/6356 E., 2020/5863 K. sayılı Kararla, bankanın kredi süresi içinde sigortanın yenilenmesi konusunda uygun bildirim yapmaması ve sigortalı ise kendisine düşen sigortayı yenileme konusunda özen yükümlülüğüne uymaması gerekçesiyle ortak kusurlu (%50) sayılmış, bu nedenle ilgili Mahkeme Kararı bozma kararı verilmiş, aynı Dairede 2019/4821 E., 2020/6731 K. sayılı Kararla, bankanın kredi süresi içinde sigortanın yenilenmesi konusunda uygun bildirim yapmaması nedeniyle bankayı ortak kusur (%50) karar veren mahkeme kararını onamıştır). Diğer taraftan, Yargıtay söz konusu kararları 2011 yılında Van depremi ve önceki depremlere ilişkin olup önceki mevzuata göre verildiği, Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatının 7'nci maddesine göre sigortalıya bilgi vermek kaydıyla yenilenmesini yapma mecburiyeti getirdiğinden, bankaların yenileme ve zeyilname yapmama halinde yargının kararlarının ne yönde oluşacağı tahmin edilebilir.

14. Eski depremlerden hiç ders çıkartılmamış ve SEDDK denetim raporlarındaki tespitlere göre tedbirler alınmamıştır.

DASK kurulduğundan Kahramanmaraş depremlerine kadar olan periyotta Bingöl (2003), Van (2011), Elazığ (2020), İzmir (2020) ve Düzce (2022) depremleri yaşanmış ve tecrübe edilmiştir. Aynı şekilde, ZDS poliçeleri üzerindeki sigortalıların iletişim bilgilerinin yanlışlığı başta olmak üzere SEDDK (Eski SDK) denetim raporlarında birçok sorun tespit edilmiştir. Buna rağmen

³ <https://www.sigortamedya.com.tr/kredi-ile-satin-alinan-ancak-sigortasi-olmayan-konutlar-icin-ne-yapilmali>

Kahramanmaraş depremlerinde de yaşanan ve bir kısmı yukarıda anlatılan birçok aksaklık ve eksiklikler söz konusu depremlerde yaşandığı ve SDK denetim raporlarında tespit edildiği halde, SEDDK ve DASK bunlara ilişkin bir tedbir almamıştır.

15. DASK almış olduğu reasürans korumalarında çeşitli belirsizlikler ve tartışılabilir hususlar bulunmaktadır.

DASK yetkililerinin açıklamalarına göre DASK'ın konservasyonu 16 Milyar TL ve DASK varlıkları dahil toplam hasar fazlası reasürans koruma tutarı 117 Milyar TL'dir.

Yapılan açıklamalara göre DASK'ın deprem tarihlerinde ödeme gücü:

	Limit
Konservasyon (DASK'a isabet eden pay)	16.000.000.000
İkinci koruma tutarı	45.000.000.000
Üçüncü koruma tutarı	37.200.000.000
DASK kalan finansal varlığı	18.800.000.000
Toplam	117.000.000.000

Söz konusu reasürans anlaşmaları ülkemizde faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin katılımına da açılmıştır. DASK yetkilileri, 6 sigorta ve reasürans şirketinin reasürans teminatına katıldığı ve toplam 400 Milyon TL bir reasürans koruması üstlendiği, ayrıca Türk Reasürans AŞ'nin 2022 yılı reasürans anlaşmasına katılmadığını beyan etmiştir.

Dünyada sigorta sektörü üzerinde kredi derecelendirme yapan AM Best'e göre DASK'ın mevcut kapasitesinde riskin çok önemli bir bölümü global reasürans şirketlerinden Munich Re ve Swiss Re'nin üzerindedir. Geri kalan bölümlerinde ise Avrupa, Londra ve Bermuda piyasalarından reasürans şirketleri yer almaktadır.

DASK'ın reasürans anlaşmalarının detayları bilinmemekle birlikte aşağıdaki hususların incelenmesi gerektiği düşünülmektedir.

a) DASK'ın üzerinde kalan pay (konservasyon) 2021 yılından 2022 yılına 5 Milyar TL'den %220 bir artışla 16 Milyar TL'ye çıkartılmıştır. Bunun gerekçesi bilinmemekle birlikte DASK'a isabet edecek tutar artırılmıştır.

b) DASK yetkilileri DASK'ın konservasyonunda kalan 16 Milyar TL kısmında 11,8 Milyar TL başkaca bir reasürans koruması olduğu ve DASK'ın gerçek konservasyonunun 4,2 Milyar TL olduğunu açıklamışlardır. Ancak burada kullanılan reasürans anlaşma türü açıklanmamıştır. Alınan bilgilere göre spread loss olarak da bilinen finansal reasüransa benzeyen bir anlaşma ile bir bankadan 3-5 yıllık geri ödemeli kredi alınmıştır. Bu anlaşmanın DASK'a maliyeti ise bilinmemektedir.

c) DASK 2020 yılından itibaren reasürans korumalarını *"DASK poliçelerindeki sigorta bedellerinin, primin ve hasar ödemelerinin TL cinsinden olması nedeni ile reasürans programı ilk kez TL'ye çevrilmiştir."* gerekçesiyle Avro'dan TL'ye çevirmiştir.⁴ Bu konuda Teknik İşletici Türk Reasürans AŞ 2021 yılı Faaliyet Raporunda *"DASK olarak tüm planlarımızı olası büyük İstanbul depremine göre oluşturduk. Hasar ödeme kapasitemizi 26 milyar TL'den 40 milyar TL'ye ulaştırdık. Yurt dışına ödenen EURO cinsinden reasürans maliyetini TL'ye*

4 2020 Yılına Ait Faaliyet Raporu, s.42

çevirerek, DASK'ın reasürans koruması için ödediği reasürans primlerinden doğacak büyük kur farklarının önüne geçtik." şeklinde bir açıklamada bulunmuştur. Ancak DASK yetkilileri döviz üzerinden korunma alınması halinde konservasyonun yükseleceği bunun da DASK'a ilave yük getireceği düşüncesi ile TL koruma aldıklarını beyan etmiştir.

DASK Yetkilileri, Kahramanmaraş depremlerinde TL konservasyon sayesinde kur farkından oluşabilecek yaklaşık 10 Milyar TL avantaj sağladıklarını ifade etmişlerdir. Ancak Euro olsaydı yaklaşık 60 Milyar TL ilave reasürans koruması olacaktı. Sonuçta olası İstanbul depreminin daha büyük hasara neden olabileceği ve ayrıca depremden sonra kurların yükselmesi halinde doğabilecek ilave maliyetler de düşünüldüğünde DASK'ın TL cinsinden reasürans koruması teminatının yetmeyeceği tahmin edilmektedir.

d) Hasar fazlası anlaşmalarda, alınan koruma kadar bir anlaşma yılı içinde koruma tutarı bitmesi halinde yenileme hakkı olup olmadığı ve kaç kez yenileme hakkı olduğu da çok önemlidir. Zira bir anlaşma döneminde birden fazla deprem (72 saat geçtikten sonra her artçı depremler ayrı deprem sayılmaktadır) olabilir ve koruma tutarları tükenebilir. DASK'ın hasar fazlası reasürans korumalarında yenileme hakkı olup olmadığı bilinmemekle birlikte Türk-Re yetkilileri DASK hasar fazlası reasürans korumalarının her diliminde (layerda) bir yenileme hakkı olduğunu beyan etmektedir.

e) Afet Sigortaları Kanununun "*Hasar fazlası desteği*" başlıklı 8'nci maddesinde yer alan "*Kurum tarafından üstlenilen riskler için ulusal ve uluslararası piyasalardan uygun koşullarda yeterli koruma sağlanamaması hâlinde, Bakanın teklifi ile Bakanlar Kurulunca belirlenecek kısmının uygun bir bedel karşılığında Devlet tarafından taahhüt edilmesine karar verilebilir.*" hükmü ile reasürans piyasasında üstlenilecek deprem riskleri için yeterli koruma sağlayacak reasürör bulunamazsa, Devletin uygun bir bedel (reasürans anlaşmasında kabul ettiği orana denk gelen primi) karşılığında reasürans anlaşmasından pay alabilmesi öngörülmüştür.

Söz konusu Kanun hükmü kapsamında, Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın 2022 yılında yapılan reasürans anlaşmalarında payı olduğu anlaşılacakla birlikte hangi layerda (kademede) ve ne kadar payı olduğu açıklanmamıştır. DASK Teknik İşletici Türk Reasürans AŞ Genel Müdürü Selva Eren, Bakanlığın korumasının üst layerda olduğunu ve Kahramanmaraş depremlerinde bir tazminat payının düşmeyeceğini beyan etmiştir.

f) DASK, azami iyi niyet kuralının (utmost good faith) bir gereği olarak reasürans koruması aldığı reasürörlere konu ile ilgili tüm bilgileri bütün açıklığı ile bildirmek zorundadır. Bu kapsamda, DASK zaten 1 Kasım 2022 tarihinden itibaren geçerli olan anlaşma kapsamında, 25 Kasım 2022 tarihinde yürürlüğe konulan metrekare bazında 3.016 TL yeniden yapım maliyetini ve 640.000 TL azami teminat tutarını reasürörlere bildirdiği ve reasürörlerden onay aldığı tahmin edilmektedir. Başka bir deyişle, reasürörler artık yeni tarifedeki metrekare başına yeniden yapım bedelini ve azami teminat tutarını kabul etmiştir. Hal böyle ise zeyilname yaptırmayana eski tarife üzerinden ödeme yapmak, sigortalıya karşı yapılan bir haksızlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak metrekare bazında yeniden yapım maliyeti ve azami teminat gibi çok önemli bir hususun reasürörlere bildirilmemiş olması halinde, "non disclosure of material facts" (maddi hususların bildirilmemiş olması) noktasından hareketle, anlaşmanın butlan ile malul olması sonucuna dahi gidebilir.

Son olarak, reasürans anlaşmalarında "*All terms, clauses and conditions as original and reinsurer is to follow the original settlements in all respects*" şeklinde tanımlanan "follow the

fortune” klozu yer alır. Buna göre, DASK bütün talepleri yeni tarifeden öderse, reasürörler de yeni tarife üzerinden koruma tutarlarını öderler.

Bu klozlara rağmen, reasürörler tarifenin her yıl Kasım ayı içinde yenilendiğini ve bir önceki yılda da tarifeye %19 oranda zam yapıldığını bildiğine göre yapılması planlanan zam oranını DASK ile müzakere ettikleri tahmin edilmektedir. Bu müzakerede, yapılması planlanan zam oranının büyüklüğü nedeniyle daha önceki bölümlerde anlatılan son üç yıldaki otomatikman teminat artışı maddesinin tarife ve talimatlardan da kaldırılması kararlaştırılmışsa, reasürörler muhtemelen yargı süreci sonunda ödenecek tazminatlara katılmayacak ve DASK tahminen toplam 25 Milyar TL kadar ek tazminat, vekalet ücretleri ve yargılama giderlerini kendi karşılamak zorunda kalabilecektir.

Kahramanmaraş Depremleri Sürecindeki Hatalar

1. Deprem olduktan sonra deprem bölgesinde DASK otomasyon sistemi kapatılması epey bir süre unutulmuştur. 06.02.2023 tarihinde gerçekleşen Kahramanmaraş depremi sonrası bazı sigortalıların ZDS poliçelerini yeni tarife üzerinden zeyilnamesini ve poliçesi olmayanların ise yeni poliçe yaptırdığı bilinmektedir, akabinde aynı gün meydana gelen depremde bu konutların önemli kısmı da daha hasarlı hale (yıkılmış, ağır, orta veya hafif) gelmiş olabilir. Ancak bu ikinci depremden sonra da poliçe veya zeyilname yapanların azımsanmayacak kadar çok olduğu anlaşılmaktadır. Bunların da bir kısmı artçı depremlerde ve 20.02.2023 tarihinde Hatay depreminde hasarlanmış veya hasar durumları değişmiş olabilir.

Bu poliçeler/zeyilnameler deprem sonrası yapıldığı içinde DASK gelen tazminat taleplerini ret etmektedir. Ancak bunların çoğu hasarının zeyilname/poliçe sonrası artçı depremlerden ya da sonraki depremlerden kaynaklandığı iddiasıyla yargıya taşıyacakları tahmin edilmektedir. TTK’ya göre aksini ispat mükellefiyeti DASK’a ait olduğundan, bu taleplerin çoğu yargı kararları ile ödenmek zorunda kalacaktır.

2. DASK ekspertiz işlemlerin yıllar alacağı için ilk ödemeleri esas alarak ÇŞB tarafından hafif hasarlı binalarda sigorta bedelinin %15’inin tazminat olarak ödenmesi ve orta hasarlı binalarda sigorta bedelinin %50’sinin tazminat olarak ödenmesi kararını vermiştir. Hatta bu karardan önce ekspertiz raporuna göre ödenen tazminatlarda daha sonra sigorta bedelinin %15 veya %50’si tamamlanmıştır. Ancak binası hafif hasarlı tespit edilen binalarda üst katlarda hiç hasar olmaması veya az olması, alt katlarda ise yüksek hasarlı konutların olması nedeniyle, üst kattakiler haksız kazanç sağlamıştır. Alttakiler ise ödenen tutarın yetersiz olduğu için DASK’tan eksper atanmasını talep etmiş ve bu şekilde zararını karşılatmıştır. Aynı şekilde orta hasarlı binalarda da aynı durum yaşanmıştır. Bu durumda DASK’tan haksız kazanç sağlayanların büyüklüğü bilinmemekle birlikte, DASK’ın bu binalarda konutun bulunduğu kata göre oran belirleyerek ödeme yapması daha doğru olacağı düşünülmektedir.

DASK, %15 ödeme yapılan konut sahiplerine yeni tarife üzerinden iki misli ödeme yapmamak için arabuluculuk aracılığıyla %5 ilave ödeme teklif ettiği bilinmektedir.

3. DASK vatandaşa hızlı ödemek adına ÇŞB nin tespitlerini baz alarak hızlı ödeme yapmıştır. Ancak ödeme sonrası konut sahiplerinin itirazları sonucu binasının hasar nevi değiştirilen (ağır hasardan orta hasara, ağır hasardan hafif hasara vb) ve fazla ödeme yapılan on binlerce dosya olduğu tahmin edilmektedir. DASK fazla ödemelerin geri iadesi talep edileceğini belirtmekle birlikte bunun çok zor olacağı düşünülmektedir.

4. DASK ödemelerini konut sahiplerine yapmak zorundadır. Ancak poliçe üzerinde yazılan ve sigortalı gözüken kiracı gibi hak sahibi olmayanlara ödeme yapıldığı iddiaları bulunmaktadır.

5. Banka kredisi nedeniyle düzenlenen ZDS poliçelerinin üzerinde dain-i mürtehin olarak bankalar yazıldığından, DASK'ın hafif hasarlarda tazminatları sigortalılar yerine bankalara ödemektedir. Ancak, az hasarlı konutlar yıkılmayacağı ve bankaların daha sonraki depremlerde konut üzerindeki öncelikli tazminat hakkı aynen korunduğu için sigortalının konutunda tekrar oturabilmesini teminen gerekli onarım bedelinin bankalar tarafından kredi borcundan indirilmesinin doğru değildir. Kısmi hasarlarda DASK'ın doğrudan sigortalıya ödeme yapmasında daini mürtehinin muvafakatine gerek olmadığına ilişkin Yargıtay'ın kararları bulunmaktadır. (Yargıtay 17.hukuk dairesi, 2019/4447 E., 2020/3225 K.). DASK bu hususta Türkiye Bankalar Birliği ile görüşmeler yaparak ödenen tazminatların 50.000 TL kadar kısmının sigortalıya ödenmesi için bir protokol yapmıştır. Oysa DASK'ın sigortalının konutunu onarım yapabilmesi için, Yargıtay'ın kararları da hatırlattırarak, tazminatın tamamının kendilerine ödenmesini TBB'den talep etmesi gerekirdi.

6. DASK Yönetim Kurulu üyesi Erdal Turgut ve DASK'ın Teknik İşleticisi Türk Reasürans AŞ Genel Müdürü Selva Eren'in basın yoluyla açıkladıkları hafif hasarlı binalarda sigorta bedelinin %15'inin tazminat olarak ödenmesi, orta hasarlı binalarda sigorta bedelinin %50'sinin tazminat olarak ödenmesi, ancak yıkılma kararından sonra geri kalanın da ödenmesi, ZDS mevzuatından kaynaklı %2 muafiyet kesintisi uygulamasının kaldırılması gibi önemli kararları kendi web sitesinden basın duyurusu ile sigortalılara duyurulmadığı için sigortalılar bu önemli kararlara ilişkin sağlıklı bilgiye ulaşmakta zorluklar yaşamıştır.

7. DASK çalışanlarına el kitabı (manuel) hazırlanmamış ve/veya güncel durumlara ve DASK yönetiminin kararlarına göre revize edilmemiş olsa gerek, DASK yetkilileri (özellikle çağrı merkezi çalışanları) sürekli değişen açıklamaları yüzünden tazminat tasfiye süreçleri uzamıştır.

8. DASK hızlı ödemek için bütün pratik uygulamalar yapmakla birlikte tazminat ödemeleri ilk tahminlerin 10-15 Milyar TL üzerine çıkmıştır. Ayrıca zeyilname sorunu yüzden yargı kararları ile karşı karşıya gelmeye başlamıştır. Bu nedenlerden olsa gerek, TOBB Uyumluluk Merkezi ile isteğe bağlı arabuluculuk uygulamasına geçilmiştir. Ticari bir işletme olmayan DASK'ın özellikle deprem bölgesinde insanların sigorta bilinç düşüklüğü nedeniyle sigortalıların ilerde Tahkim/Mahkeme gitme haklarını kaybetmemesi için arabuluculuk müessesinin kullanılmaması gerektiği düşünülmektedir.

9. Hafif hasarlı, orta hasarlı veya hasarsız binalarda mağdurların eksper atama talepleri çok geç karşılanmış ve süreçler iyi yönetilememiştir.

10. Kahramanmaraş depremlerinde, DASK otomasyon sistemini epey bir süre açık unuttuktan sonra belirli bir süre sonra kapatmıştır. Ancak bu kez ÇŞB hasar tespitleri tamamlandıktan sonra tekrar açması geciktiği için, hasar görmeyen konut sahipleri bir süre sigortasız kaldılar.

Sonuç ve Değerlendirme

DASK'ın ödediği tazminatlar, sigortalıların gerçek zararlarının çok gerisinde kaldı. DASK, çoğu sigortalıya metrekaşe başına 1.508 TL ödeme yapıyor, oysa TOKİ aynı metrekaşeye 15.000 TL'ye mal ediyor. Bu durumda DASK, zararın sadece yaklaşık %10'unu karşılamış oluyor. Bu sorunun temel nedeni, DASK'ın teminat ölçeğini 2019 yılında değiştirmesi. Eğer bu ölçek değiştirilmeseydi, en azından deprem anındaki inşaat maliyetlerine yakın bir ortalama olan 10.000 TL ödenecekti.

Önceki depremlerde, gerçek zarar ile DASK'ın teminatları arasında büyük bir fark olmadığı için ciddi hukuki tartışmalar yaşanmamıştı. Ancak son beş yılda ZDS poliçeleri için ilan edilen tarife ve talimatlarda m² bazında azami yeniden yapım maliyeti ve azami teminat tutarı artışları %10 ila %20 arasındayken, 25.11.2022 tarihinde ilan edilen tarife ve talimatta %100 oranında teminat artışı yaşanması, DASK'ın hatalarının daha fazla fark edilmesine ve hukuki tartışmaların artmasına yol açtı.

Depremzedelerin başvurusu üzerine, Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK), 27/10/2023 tarihli ve 2023/13795-S.23.21799 sayılı kararında, zorunlu deprem sigortasıyla ilgili ek sözleşme yapılmasının ve ek prim ödenmesinin mevzuatta, basın duyurularında düzenlenmediğini ve sigorta poliçelerindeki esaslı tarife değişikliklerinin sigorta sahiplerine açıkça bildirilmeden eski tarife rakamları üzerinden ödeme yapıldığını belirtmiştir. Bu durumun depremzedelerin mağduriyetine neden olduğunu ve hakkaniyete aykırı olduğunu ifade ederek, mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla DASK ve SEDDK Başkanlıklarına düzenleme yapılması konusunda tavsiyede bulunmuştur. Ayrıca KDK'nin kararında, zorunlu deprem sigortasının sağladığı teminatların ülkenin birçok yerinde ve konut tipine göre gerçek sigorta değerinin altında olduğu değerlendirilmesine de yer verilmiştir.⁵

DASK yetkilileri KDK'nın söz konusu tavsiye kararına uymayacaklarını açıklamıştır.

Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde sonuçlanan ilk davalarda, DASK'ın mevzuatında ve poliçelerinde sigorta ettirenlere zeyilname yükümlülüğü getirilmemiş olması ve DASK'ın mevzuat gereği yeni tarifeye göre zeyilname yaptırılması ve ek prim ödenmesi mecburiyetini sigorta ettirenlere yazılı bildirmediği gerekçeleriyle kaybetmektedir. Ancak DASK, dava değeri yasal sınırın (238.730 TL) altında kaldığı için Yargıtay nezdinde temyiz edilmesi mümkün olmayan kesinleşmiş Sigorta Tahkim Kararlarını yerine getirmemekte ve ödememektedir. Sigortalıların icra takipleri 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununda yer alan DASK'ın malları haczedilemeyeceği hükmü gereği sonuçsuz kalmaktadır. DASK yetkilileri bu konuda Yargıtay'ın vereceği kararı beklediklerini beyan etmektedir. Ancak Yargıtay kararlarının çıkması ve içtihat kabul edilmesi yıllar alabileceği düşünüldüğünde depremzedelerin mağduriyetinin daha çok artacağı aşikardır.

Sonuçta, ZDS mevzuatında, ZDS poliçelerinde ve basın duyurularında zeyilname yaptırılması ve ek prim ödeme mecburiyetinin belirtilmemesi, değişen tarifeye göre sigortalılara mevzuata aykırı bir şekilde yazılı bildirimde bulunulmaması nedeniyle yargı kararları sonucu yaklaşık 25 Milyar TL ilave maliyet ile karşılaşması beklenmektedir. Eğer reasürans anlaşmalarında follow the fortune klotu (kader birliği özel şartı) yer alıyorsa, bu ek maliyeti reasürörler ödeyecektir. Aksi halde tamamının DASK'ın üzerinde kalacağı, ancak DASK'ın mevcut finansal yapısında

⁵<https://kararlar.ombudsman.gov.tr/Arama/Download?url=20230503\234431\Yayin\Karar-2023-6282.pdf&tarih=2023-10-27T19:01:22.497157>

böyle bir kaynağı kalmadığı da bilinmektedir. Bu tutar DASK tarafından kredi çekilerek vs. karşılanırsa bile, beklenen İstanbul depremi için bütün kaynaklar tüketileceğinde, DASK'ın 3-5 yıl içinde gerçekleşecek bir İstanbul depremini yönetmesinin çok daha zor olacağı düşünülmektedir.

DASK geçmişten günümüze çok kötü yönetildiği düşünülmektedir. Özellikle son yıllarda Elazığ (2020), İzmir (2020) ve Düzce (2022) depremleri tecrübe edildiği ve çoğunun çözümü kolay olduğu halde yukarıda anlatılan sorunların halen çözülmemiş olması ciddi anlamda sorgulanması gerekmektedir. 10/11/2023

Doç. Dr. Metin SARIASLAN

E. SEDDK Murakıbbı, Sigorta Hakemi, Sakarya Üniversitesi Öğretim Üyesi

Ekler

1-DASK'ın Türkiye Sigorta Birliğine gönderdiği 25.11.2022 tarihli ve 35023 sayılı Genelgesi
2-25.11.2022 tarihinden sonra eski tarife üzerinden tanzim edilen poliçe örnekleri

TÜRKİYE SİGORTA, REASÜRANS VE EMEKLİLİK ŞİRKETLERİ BİRLİĞİ

Barbaros Mah. Kardelen Sok. No:2
Palladium Tower Kat: 30
Ataşehir / İSTANBUL

İstanbul, 25.11.2022

Konu: 2022 Yılı Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimatları Değişikliği Hakkında

Doğal Afet Sigortaları Kurumu olarak birinci önceliğimiz, tüm ülke çapında sigortalılık oranını %100'e taşımak ve bu sayede Devletimizin olası büyük bir depremde katlanacağı maliyetleri en aza indirmektir. Bu bağlamda birçok çalışmayı birlikte yürütüyor ve tedricen hayata geçirmeyi amaçlıyoruz. Bu çalışmalarımızın en önemlilerinden biri, özellikle sigortalılarımıza sağlanan teminatların yükseltilmesidir.

Bu kapsamda 25.11.2022 tarihinde yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği ile 31/12/2016 tarih ve 29935 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Zorunlu Deprem Sigortası Tarife ve Talimat Tebliği'nde yer alan aşağıda belirtilen yapılar için metrekaşe inşaat maliyetleri aşağıdaki şekilde güncellenmiştir.

Yapı Tarzı	Sigorta Bedeli Hesabına Esas Metrekare Bedeli (TL)	Azami Teminat Tutarı (TL)
A- Betonarme	3.016	640.000
B- Diğer	2.080	640.000

Yapılan bu değişiklik ile sistemde tanımlı olan yapı tarzları aşağıdaki şekilde güncellenmiştir:

- "Betonarme" yapı tarzı 3.016TL/metrekaşe ve azami 640.000 TL teminatlı olarak,
- "Diğer" yapı tarzı 2.080TL/metrekaşe ve azami 640.000TL teminatlı olarak,
- Asgari prim tutarları da tarifede belirtilen şekilde güncellenmiştir.

Ayrıca, poliçe yenilemelerini desteklemek Türkiye'deki konutların tamamını Zorunlu Deprem Sigortası ile güvence altına almak amacıyla poliçe yenilemelerinde uygulanan %10 indirim, iki katına çıkarılarak %20'ye yükseltilmiştir.

Konunun üyelerimiz sigorta şirketleri ve dağıtım kanalları ile paylaşılması hususunu değerlendirmenize sunar, yapılan güncellemelerin sektörümüze ve sigortalılarımıza yararlı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,

Serpil Öztürk
Genel Sekreter

Erdal Turgut
Koordinatör

NEOVA

SİGORTA

ZORUNLU DEPREM SİGORTASI POLİÇESİ - KATILIM ESASLI

PRİLİ SİGORTA ŞİRKETİ : NEOVA SİGORTA A.Ş. **DASK POLİÇE NO** : 25185758
L : 2166655555 **UAVT ADRES NO** : 2017316460
KS : 2166655599
ENTE ADI : KUVEYT TÜRK ANTAKYA ŞUBE - 19
İL/FAKS : 3262252801
ENİLEME NO : 12 **TANZİM TARİHİ** : 08/12/2022
K BELGE NO : **BAŞLANGIÇ TARİHİ** : 08/12/2022
RUP NO : **BİTİŞ TARİHİ** : 08/12/2023
SİGORTALININ : **NEOVA SİGORTA POL. N** : 190394917 / 0
AD- SOYADI : **T.C. KİMLİK NO** : 165*****62
ADRESİ : **VERGİ KİMLİK NO** :
TEL : 251***11 **UYRUK** : T.C.
E-POSTA : **MÜŞTERİ TİPİ** : BİREYSEL
SİGORTA ETTİRENİN : 4029656 **ADI SOYADI** : TAARHÜT TURİZM SA
SİFATI :
DAİN VE MÜRTEHİN : KUVEYT TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş. ANTAKYA / HATAY

SİGORTALI YERE İLİŞKİN BİLGİLER

İL/İLÇE/BUCAK-KÖY : HATAY / ANTAKYA / MERKEZ
CADDE/SOKAK/BULVAR/MEYDAN : AKEVLER Mah. 3166. Sok. **BİNA NO** : 12
SİTE/BİNA/APT ADI : IREM APT Apt. **KAT** : 2EMİN
DAİRE NO : 2 **POSTA KODU** :
TOPLAM KAT SAYISI : 01-03 ARASI KAT **ADA** :
KULLANIM ŞEKLİ : MESKEN **PAFTA** :
HASAR DURUMU : HASARSIZ **PARSEL** : 596
TARİFE FİYATI ₺0 : 1,97 TL **SAYFA NO** : 539
SİGORTA BEDELİ : 165.880,00 TL **İNŞA YILI** : 02 / 1976 - 1999 ARAS
PRİM : 294.10 TL **İNŞA TARZİ** : 01 ÇELİK-BETONARME-TA
BRÜT YÜZ ÖLÇÜMÜ : 110
UAVT ADRES : 2017316460

- İçerik policede yazılan bilgilerinizi kontrol ediniz ve www.dask.gov.tr ana sayfasında bulunan "Bilgilendirme ve Uyarılar" bölümünü mutlaka okuyunuz. Ayrıca, geçerli poliçenizi bu adresten her zaman kontrol edebilirsiniz.
- Policede bilgileri bulunmayan sigortalı mülkünün brüt yükümlüğü, yapı zararı, bina inşa yılı, adresi, geçmiş depremlerde hasar durumu bilgilerinin doğru olduğundan emin olunur. Aksi durumda, eksik veya gerçeğe aykırı bildirim sebebiyle eksik tazminat ödemesi yapılabilir. Sigorta ettiren/sigortalının geçmiş depremlerdeki orta veya daha ağır hasar durumunu kasıtlı olarak beyan etmediği anlaşıldığı takdirde DASK, yanlış gerçeğe yazılan cins hâle sözleşmeden cayabilir ve prim hak kazanmaz.
- Taahhüt sistemi olumsuz yönde etkileyecek şekilde ilgili mevzuata ve projeye aykırı olarak inşa edilen, tadil edilen veya yapılarıldığı tespit edilen binalar, yetkili kamu kurumları tarafından yıkılmasına karar verilen binalar ve mesken olarak kullanıma uygun olmayan, katmanlı, hasar veya matrik binalar sigortalıya kapsam dışındadır.
- Genel şartlar örneğinde, her bir hasarda sigorta bedelinin %2'si oranında teminli muafiyet uygulanır. DASK hasarın bu şekilde bulunmayan muafiyet tutarını esas kısmetinden sorumludur. Muafiyet uygulanması esnasında, her bir %2 saatlik dönemde meydana gelen hasarlar bir hasar sayılır.
- DASK, sigortalı/sigorta ettirenin beyanı doğrultusunda bu poliçede yazılı olan başlıca bölümler/meskeni, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartnamesinde yazılı hükümlere göre sigorta bedeline kadar sigorta eder. Poliçe priminin tamamı veya ilk takvimi poliçenin teminine ilişkin sorumluluğu DASK'ın sorumluluğuna bağlanmaz. Sigorta Genel Şartnamesi <http://dask.gov.tr/mevzuat/genel-sartlar.html> adresinden indirilebilir veya info@dask.gov.tr adresine e-posta göndererek talep edebilirsiniz.
- Katılım esaslıdır. Çerçevesinde temin edilen bu poliçenin primleri, Teminli Finans İlkelerine uygun, denetim konitese kararları doğrultusunda, diğer hasar cins ve fali izlenmeyen finansal varlıklarda değerlendirilmektedir. Bu poliçeye yazılı hasar tazminat ödemeleri de yasa ile izin

Police Bilgileri

Police No	4882966	Police Yenileme No	18
Şirket	ANADOLU SİGORTA	Acente	[REDACTED] VE TİC.LTD.Ş
Başlangıç Tarihi	28/11/2022	Bitiş Tarihi	28/11/2023

Risk Bilgileri

İl	HATAY	İlçe	ANTAKYA
Köy/Bucak	MERKEZ-MERKEZ	Mahalle	CEBRAİL MAH.
Cadde/Sokak	ATATÜRK CAD.	Site/Apartman	AYÇA AP. SİT. AYCA APT APT.
Bina No	31	Daire No	1
Kat No	1	Posta Kodu	-
Ada	273	Pafta	.
Parsel	209	Sayfa	531
Daire Yüzölçümü	140	Adres No	1988817449
Bina Yapı Tarzı	BETONARME	Bina İnşa Yılı	1975 VE ÖNCESİ
Toplam Kat sayısı	04-07 ARASI KAT	Daire Kullanım Şekli	MESKEN
Bina Hasar Durumu	HASARSIZ	Rehinli Alacaklı Var mı?	Hayır
Rehinli Alacaklı Banka	-	Rehinli Alacaklı Finansal Kurum	-
Rehinli Alacaklı Şube	-		

<https://www.turkiye.gov.tr/dask-police-sorgulama?asama=1>

1/2

28.09.2023 16:20

Doğal Afet Sigortaları Kurumu - Police Sorgulama

İletişim Bilgileri

İl	HATAY	İlçe	ANTAKYA
Köy/Bucak	MERKEZ-MERKEZ	Adres	CEBRAİL MAH., ATATÜRK CAD., AYÇA AP. SİT. AYCA APT APT., 31, 1, 1
Posta Kodu	-		

Ödeme Bilgileri

Sigorta Bedeli	211.120TL	Sigorta Primi	415,91TL
----------------	-----------	---------------	----------

e-Devlet Kapısı'nın kurulması ve yönetilmesi görevi T.C. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanlığı tarafından yürütülmekte olup, sistemin geliştirilmesi ve işletilmesi Türksat A.Ş. tarafından yapılmaktadır.

©2023 Tüm Hakları Saklıdır. Gizlilik, Kullanım ve Telif Hakları bildiriminde belirtilen kurallar çerçevesinde hizmet sunulmaktadır.